

Het is tijd voor een OMT voor het klimaat

De wereld bevindt zich in een klimaatcrisis. Volgens het IPCC (2021) geven de oplopende mondiale temperaturen vijf redenen voor zorg: unieke ecosystemen worden bedreigd, het risico op extreme weersomstandigheden neemt toe, de gevolgen zijn ongelijk over de wereld verdeeld, de schade op mondiale schaal wordt steeds groter, en het risico op grootschalige onomkeerbare processen neemt toe. Er staat dus veel op het spel, de tijd om te handelen is kort, en de oplossing omvat vele uitdagingen.

Via het Klimaatakkoord van Parijs in 2015 hebben 195 landen zich gecommitteerd aan een emissiereductie van 55 procent in 2030, om zo de mondiale gemiddelde temperatuurstijging tot maximaal 1,5 à 2 graden te beperken. Inmiddels is de gemiddelde temperatuur echter al met circa 1 graad gestegen, en volgens de recente wetenschappelijk inzichten zullen we de 1,5 graden vermoedelijk vóór 2040 bereiken (IPCC, 2021). Het KNMI verwacht zelfs dat er over negen jaar al een stijging van 1,5 graden kan worden bereikt (KNMI, 2021).

De responstijd van één decennium om de broeikasgasemissies met 55 procent te reduceren en zo de temperatuurstijging tot 1,5 graden te beperken, is extreem kort, gezien de ingrijpende maatschappelijke veranderingen die er nodig zijn. Sommigen redeneren dat we de benodigde aanpassingen, om de desastreuze gevolgen van klimaatverandering te voorkomen, waarschijnlijk niet eens meer zullen redden (Lenton et al., 2019). Het gaat immers om een volledige uitfasering van fossiele brandstoffen vóór 2050, terwijl momenteel vrijwel de gehele economie daarop draait (PBL, 2021).

Toch is de zaak niet verloren. De uitbraak van het coronavirus laat zien dat wanneer een situatie eenmaal als crisis wordt ervaren, er onorthodoxe maatregelen mogelijk zijn. Voor het klimaat is er bovendien nog tijd om de broeikasgasemissies via financiële prikkels aan te pakken, in plaats van met vrijheidsbeperkende maatregelen.

Een onafhankelijk adviesorgaan als het Outbreak Management Team (OMT) blijkt van grote waarde voor de aanpak van de coronacrisis. Hier kan het klimaatbeleid van leren. Ook de klimaatcrisis vereist een crisisaanpak met een langetermijnvisie. En ook hier zal de kennis uit de verschillende domeinen (milieu, economie en beleid, techniek en menselijk gedrag) gebruikt moeten worden, terwijl we nog niet alles weten.

In lijn met adviesorganen, zoals het Climate Crisis Advisory Group van Sir David King in Groot-Brittannië, en de initiatieven in Finland en Denemarken, zou ook de Nederlandse overheid een adviesorgaan moeten oprichten om de actuele wetenschappelijke kennis, in de volle breedte, beschikbaar te maken voor een nieuw klimaatbeleid. Idealiter bestaat het adviesorgaan uit een team van wetenschappers en

FRANS ROOIJERS

Directeur CE Delft
en initiatiefnemer van het
Klimaatcrisis Beleid Team

experts, dat aangeeft hoe de overheid de in Parijs gestelde doelen snel kan realiseren. Door binnen zo'n orgaan met zijn vele disciplines samen te werken en van elkaar te leren, komen we via een continu proces tot een betere aanpak.

Zo'n 'OMT voor het klimaat' kan tevens helder uitleggen waarom het strenge beleid nodig is, en welke positieve effecten dit op de lange termijn zal hebben. Dit zorgt voor het noodzakelijke draagvlak bij burgers en bedrijven zodat er, samen met een effectief beleid, de essentiële gedragsverandering gerealiseerd kan worden. Op dit moment zijn veel mensen zich wel bewust van de klimaatproblemen, maar willen en doen ze nog zeer weinig en vindt er amper een verandering in gedrag plaats (Renes, 2021).

Het adviesorgaan vult de werkzaamheden aan van de bestaande adviespartijen op klimaatgebied. Het uitvoeringsorgaan Klimaatakkoord is vooral gericht op het monitoren en bijdragen aan de realisering van de afgesproken maatregelen in het Klimaatakkoord, en minder op de nog te nemen maatregelen. De Raad voor de leefomgeving en infrastructuur wordt gevraagd om, over veel meer onderwerpen dan alleen het klimaat, adviezen uit te brengen en kent lange looptijden voor deze adviezen. Het Planbureau voor de Leefomgeving vervult de rol van de monitoring en doorrekening van het vastgestelde beleid, maar geeft geen adviezen op het gebied van nieuw mitigatiebeleid. En de Raad van State heeft een rol in de Klimaatwet voor jaarlijkse advisering, maar heeft een veel breder takenpakket, terwijl de beleidsaanpassingen een grote vaart moeten hebben om de ambities te kunnen halen.

De beslissing over de vorming van een 'OMT voor het klimaat' is pas mogelijk wanneer er een nieuwe regering is gevormd. Daarom heeft CE Delft samen met een groep experts/wetenschappers het initiatief genomen om een aantal adviezen op te stellen (CE Delft, 2021). Dit Klimaatcrisis Beleid Team (KBT) is een voorproefje van een door het nieuwe kabinet op te richten adviesorgaan.

Literatuur

CE Delft (2021) *Klimaatcrisis Beleid Team (KBT)*. Rapport te vinden op ce.nl.

IPCC (2021) *Climate change 2021 – the physical science basis: summary for policymakers*. The Working Group I contribution to the Sixth Assessment Report. Rapport te vinden op www.ipcc.ch.

KNMI (2021) *Meer dan 2 graden opwarming mogelijk onvermijdelijk*. KNMI Artikel, 23 februari. Te vinden op www.knmi.nl.

Lenton, T.M., J. Rockström, O. Gaffney et al. (2019) *Climate tipping points: too risky to bet against*. *Nature*, 27 november.

PBL (2021) *Klimaat- en Energieverkenning 2021*. PBL-publicatienummer 4681.

Renes, R.J. (2021) *De klimaatpagaat: over de psychologie van duurzaam gedrag*. Hogeschool van Amsterdam, 28 mei. Artikel op www.hva.nl.